

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/218631,Vabank-II-czyli-riposta-od-40-lat-bawi-Polakow.html>
27.02.2026, 09:22

Vabank II, czyli riposta od 40. lat bawi Polaków

Mija 40 lat od premiery kultowej komedii Vabank II w reżyserii Juliusza Machulskiego. Mimo upływu lat film bawi niezmiennie kolejne pokolenia Polaków. Niezależnie czy jest oglądany po raz pierwszy.

30.04.2026

Gdy w 1981 roku na ekrany kin wszedł *Vabank*, debiut reżyserski Juliusza Machulskiego, nikt nie przypuszczał, że opowieść o byłym kasiarzu Henryku Kwincie stanie się jednym z najważniejszych filmów polskiego kina lat 80. Stylowa komedia kryminalna, osadzona w międzywojennym klimacie, zyskała uznanie zarówno widzów, jak i krytyków. Film zdobył m.in. Brązowe Lwy Gdańskie za debiut reżyserski na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych oraz nagrody na międzynarodowych festiwalach w Karlowych Warach i Marsylii.

Pora powtórzyć sukces

Sukces *Vabanku* naturalnie prowadził do kontynuacji. W 1984 roku rozpoczęto zdjęcia do *Vabank II, czyli riposta*, które realizowano w Łodzi i Sieradzu. Machulski, wspierany przez Studio Filmowe Kadr, ponownie zaprosił do współpracy sprawdzoną ekipę: Jerzego Łukaszewicza (zdjęcia), Henryka Kuźniaka (muzyka) oraz Mirosławę Garlicką (montaż). Premiera filmu odbyła się 6 maja 1985 roku.

Fabula sequela koncentruje się na zemście Gustawa Kramera (wspaniale granego przez Leonarda Pietraszaka), który po ucieczce z więzienia planuje odwet na Kwincie (niezapomniany Jan Machulski). Wspomagany przez Sztyca, Kramer angażuje płatnego zabójcę, by zwabić Kwintę w pułapkę gdzie przynętą jest porwana Justysia. Jednak Kwinto, z pomocą przyjaciół, przygotowuje własną ripostę, prowadząc do kolejnego starcia umysłów i forteli. Widzowie mogli podziwiać tę intrygę sycąc oczy widokiem luksusowych samochodów i pięknych kobiet. Dawali się porwać wartkiej akcji, oryginalnemu pomysłowi, lekkiej i zabawnej fabule. Film, podobnie jak jego poprzednik, pełen jest błyskotliwych dialogów i charakterystycznego humoru. Do pamiętnych cytatów należą: „Alpy! Ach! Tu się oddycha! W końcu czuję, że jestem wolny!”, „Niebo gwiazdziste nade mną, a wszystkie banki przede mną” czy „Kruca bomba, mało casu.” Dociekliwi widzowie dopatrzili się w filmie pastiszów z takich dzieł jak „Ojciec chrzestny”, „Żądło” czy „Rio Bravo”.

Widzowie zapamiętali z filmu też muzykę. To dzieło Henryka Kuźniaka – kompozytora, który już w pierwszej części nadał filmowi charakterystyczny, swingujący rytm. W sequele Kuźniak rozwija swoje motywy, łącząc elementy jazzu, pastiszu i muzyki ilustracyjnej w sposób, który wzmacnia zarówno napięcie scen akcji, jak i lekkość humoru sytuacyjnego, dopełniając klimat przedwojennej elegancji. Kompozytor stworzył muzykę, która nie tylko ilustruje, ale i opowiada – z wdziękiem i manierą charakterystyczną dla całej serii.

Odbiór i rola społeczna

Choć *Vabank II* nie powtórzył w pełni sukcesu pierwszej części, zdobył uznanie publiczności i krytyków. Był oceniany przez pryzmat dwóch poprzednich filmów Machulskiego – *Vabanku* i *Seksmisji*, które zdobyły sobie status obrazów kultowych. Mimo to kina nie mogły narzekać na

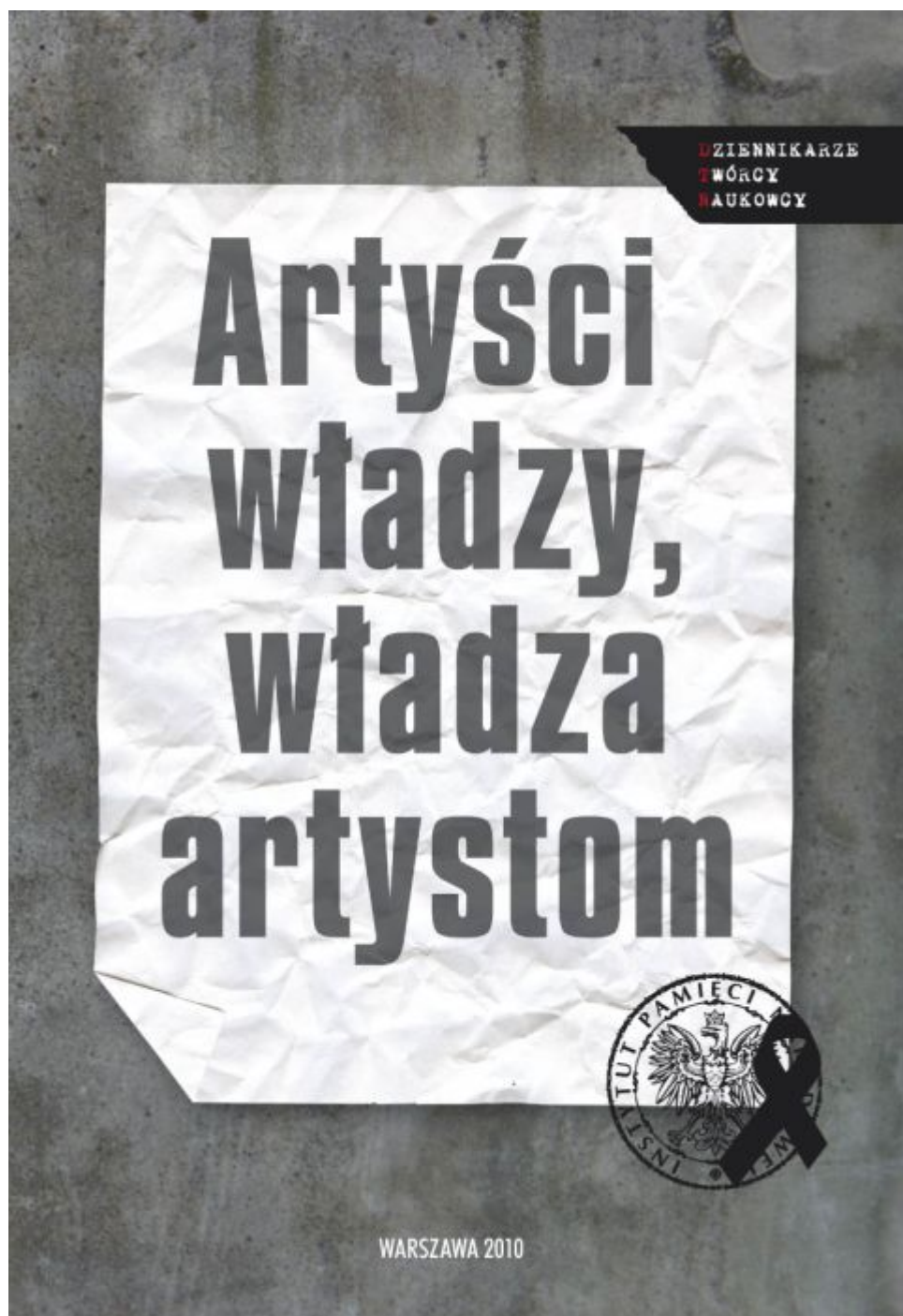
frekwencję na pokazach, co pozytywnie wpłynęło na poprawę ich sytuacji finansowej.

Twórcy również nie mogli narzekać na brak dowodów uznania – na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku w 1985 roku *Vabank II* otrzymał Nagrodę Publiczności oraz Brązowe Lwy za muzykę Henryka Kuźniaka.

W kontekście lat 80. XX w. *Vabank II* pełnił rolę swoistego wentyla bezpieczeństwa dla społeczeństwa PRL. Stylizowana na lata 30. opowieść o sprytnym kasiarzu i jego przeciwniku pozwalała widzom oderwać się od codziennych realiów, oferując inteligentną rozrywkę i subtelą krytykę systemu. Machulski, poprzez humor i pastisz, tworzył przestrzeń dla refleksji nad rzeczywistością, nie narażając się na bezpośrednią cenzurę.

Dziś *Vabank II*, czyli *riposta* pozostaje ważnym elementem polskiej kinematografii, przypominając o sile inteligentnej komedii i roli śmiechu w trudnych czasach. Razem z *Vabankiem*, *Seksmisją* i *Deja vu* tworzy kanon polskiej komedii lat 80. XX w.

W Instytucie Pamięci Narodowej tematyka kina z okresu PRL była podejmowana wielokrotnie przez badaczy. W ramach serii „Dziennikarze – Twórcy – Naukowcy”, podejmującej temat funkcjonowania tych środowisk w systemie totalitarnym, w 2010 r. powstała książka Artyści władzy, władza artystom”. Zaprezentowano w niej przykłady postaw twórców, pokazując postępującą w czasie polaryzację tego środowiska oraz mechanizmy działania aparatu bezpieczeństwa wobec tej grupy zawodowej.

W 2024 r. nakładem Wydawnictwa IPN ukazało się wznowienie książki Bartosza Januszewskiego „Kino i teatr pod okupacją. Wojenne losy polskich artystów filmowych i scenicznych (1939-1945)”. Przedstawia ona sytuację, w jakiej znalazły się polska kinematografia i scena teatralna w okresie II wojny światowej, zarówno na ziemiach okupowanych, jak i na uchodźstwie. Ukazuje strategię polityki okupacyjnej Rzeszy Niemieckiej i Związku Sowieckiego wobec polskich artystów filmowych i scenicznych. Książka jest dostępna w naszych księgarniach stacjonarnych i [internetowej](#).

BARTOSZ JANUSZEWSKI

KINO I TEATR POD OKUPACJĄ

WOJENNE LOSY POLSKICH ARTYSTÓW
FILMOWYCH I SCENICZNYCH
(1939–1945)

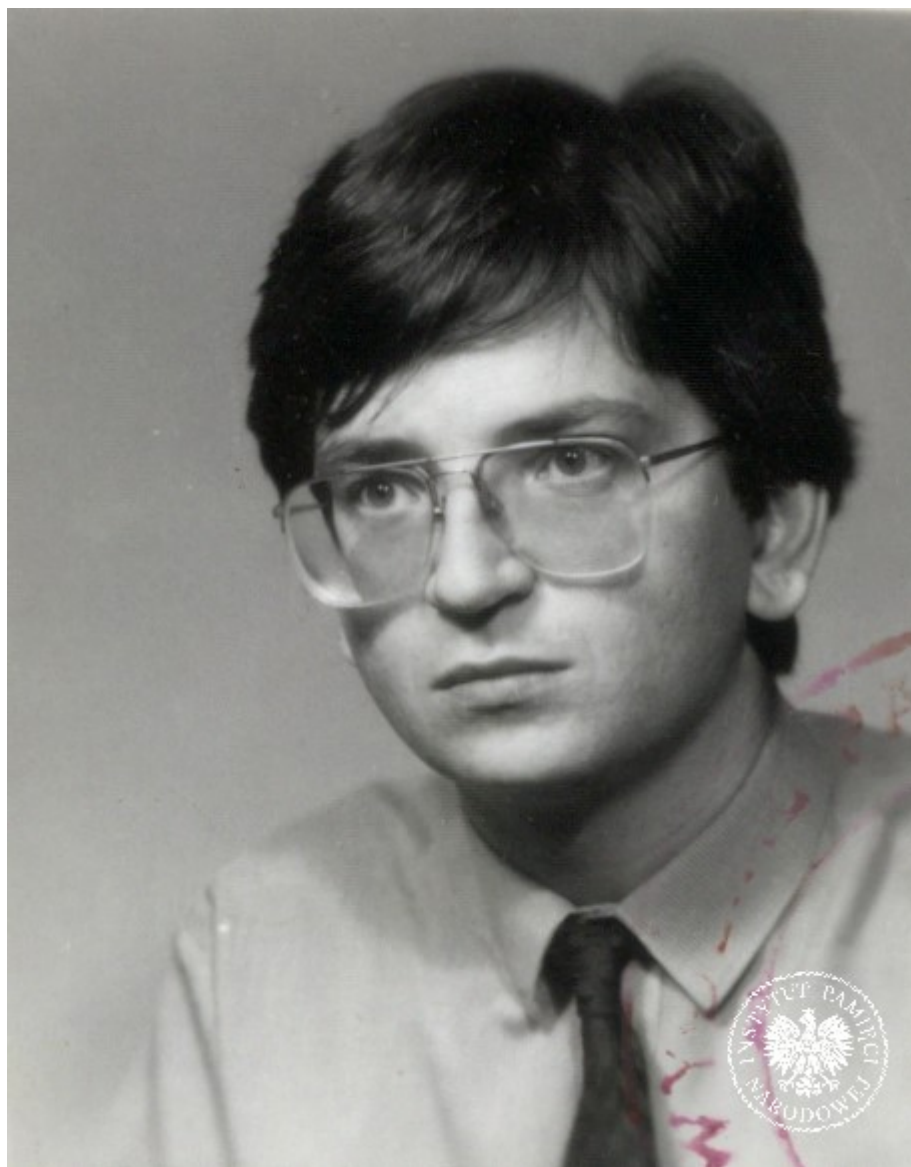
W naszym piśmie „Pamięć i Sprawiedliwość” z 2022 r. ukazał się artykuł Doroty Skotarczak „Artyści w filmach kina moralnego niepokoju”. Autorka przedstawia w nim charakter tego kina wyrastającego bezpośrednio z konkretnej rzeczywistości społeczno-politycznej środowisk inteligenckich, dziennikarskich oraz artystycznych funkcjonujących w małomiasteczkowych realiach. Treść artykułu jest dostępna na [naszej stronie internetowej](#).

Na naszym kanale [IPNtvPL](#) znajdziecie Państwo cykl filmowy „Z filmoteki bezpieki”, który powstał w oparciu o materiały filmowe Służby Bezpieczeństwa z okresu PRL. Ponadto polecamy debaty i wykłady o tematyce filmowej dostępne na naszym kanale:

- [Historia filmów rysunkowych dla dzieci w PRL. Kooperacja z Wytwórnią Hanna-Barbera,](#)
- [Kino w służbie rosyjskiego totalitaryzmu,](#)
- [Filmowy świat przedwojennej Warszawy,](#)
- [Spotkanie z Michałem Paterem twórcą filmu „Autostopem po byłym ZSRS”,](#)
- [Polki w Sztuce – cykl Jak Polki zadziwiały świat,](#)
- [Historia i totalitaryzmy we współczesnej kinematografii](#)

Audio: dr Andrzej Boboli o premierze komedii Vabank II, czyli riposta w reżyserii Juliusza Machulskiego

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

AIPN fot. Juliusz Machulski

Pliki do pobrania

[dr Andrzej Boboli o premierze komedii Vabank II, czyli riposta w reżyserii Juliusza Machulskiego \(mp3, 4.04 MB\)](#)
[dr Andrzej Boboli o premierze komedii Vabank II, czyli riposta w reżyserii Juliusza Machulskiego \(wav, 29.6 MB\)](#)
